

شناسه	قانون و مقررات - دستور جلسه شماره (۳)	تاریخ	۱۴۰۲/۰۳/۲۲
عنوان	بررسی مشکلات برگشت فرش دستباف ایرانی به کشور		
مرجع طرح	اتاق تعاون ایران		
شرح دستور	<p>طبق ماده ۱۲۱ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی، چنانچه کالای صادراتی به تشخیص گمرک عیناً (موضوع تبصره بند (ش) ماده ۱۱۹ قانون و بدون استفاده یا تعمیر به کشور بازگشت داده شود، با رعایت مفاد ماده ۶۵ قانون بدون پرداخت حقوق ورودی قابل ترخیص می باشد.</p> <p>در بند (ش) ماده ۱۱۹ قانون امور گمرکی ذکر شده است کالاهای صادراتی که به هر علت با رعایت مقررات ماده ۶۵ این قانون عیناً بازگشت داده شود و در ماده ۶۵ قانون نیز تصریح شده است که ترخیص کالای صدور قطعی که بودن استفاده به کشور بازگشت داده می شود منوط به صدور اسناد مربوطه حسب مورد گواهی‌های قرنطینه‌ای و بهداشتی و ایمنی و بازپرداخت وجوه دریافتی و اعاده امتیازات استفاده شده و جوایز صادراتی بابت صدور کالا است.</p> <p>برگشت فرش دستباف در ارتباط با این مواد قانونی به دو بخش تقسیم می‌گردد که مجزا از هم هستند و مشکلات مربوط به خود را دارند که در ادامه به هریک از این موارد پرداخته خواهد شد:</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>بخش اول: فرش‌های مرجوعی: فرش یکی از اقلام مهم صادراتی کشور است که برای جذب سلیقه مشتریان بازار کشورهای هدف، که در مواردی به صورت مستعمل یا با انجام عملیات شیمیایی، کهنه شور می‌گردد و صادر می‌شود. تشخیص مورد استفاده قرار داده شدن یا نشدن فرش دستباف مستعمل از سوی گمرک، در موارد برگشت فرش صادراتی عملاً غیر ممکن می باشد. بر اساس ماده ۱۲۱ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی، برگشت هر کالای مستعمل به کشور مستلزم پرداخت حقوق گمرکی بوده که پرهزینه است. همچنین طبق اظهارات صادرکنندگان در حال حاضر اسناد زمان صدور نیز وجود ندارد، لذا از صادرکنندگان برای اعاده فرش‌های فروش نرفته در انبارهای کشورهای خارجی، حقوق ورودی أخذ می‌گردد. در این ارتباط در سال ۹۵ و پس از برگزاری جلسات متعددی، یک تبصره به ماده ۱۲۱ آیین نامه اجرایی به شرح ذیل الحاق گردید، لیکن در ادامه این تبصره توسط دیوان عدالت اداری ابطال گردید!</p>		

رای هیات عمومی دیوان عدالت اداری: بر اساس ماده ۶۵ قانون امور گمرکی مصوب سال ۱۳۹۰ مقرر شده: « ترخیص کالای صدور قطعی که بدون استفاده به کشور بازگشت داده می‌شود، منوط به ارائه اسناد صدور مربوطه و حسب مورد گواهی‌های قرنطینه‌ای و بهداشتی و ایمنی و بازپرداخت وجوه دریافتی و اعاده امتیازات استفاده شده و جوایز صادراتی بابت صدور کالا است. » و بر مبنای بند ش ماده ۱۱۹ همان قانون، کالاهای صادراتی که به هر علت عیناً بازگشت داده می‌شود با رعایت مقررات ماده ۶۵ این قانون از پرداخت حقوق ورودی معاف هستند و به موجب تبصره این بند، منظور از کلمه عیناً در قانون آن است که روی کالای صادراتی بازگشت شده به کشور، در خارج عملی انجام و یا از آن استفاده نشده باشد. با توجه به مراتب فوق، اطلاق تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۲۱ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی که بر اساس آن واردات قطعی فرش‌های دست بافت صادراتی برگشتی از مبادی رسمی توسط صادرکننده، پس از احراز تولید در ایران از سوی گمرک، با رعایت مفاد تبصره ۲ مشمول معافیت بند (ش) ماده ۱۱۹ قانون خواهد بود. به دلیل آن که فرش‌های مستعمل را نیز می‌تواند در برگیرد، بر خلاف

« تبصره ۳- واردات قطعی فرش های دستباف صادراتی برگشتی از مبادی رسمی توسط صادر کننده، پس از احراز تولید در ایران از سوی گمرک با رعایت مفاد تبصره ۲، مشمول معافیت بند «ش» ماده ۱۱۹ قانون خواهد بود. »

سپس پس از برگزار جلسات متعدد میان اتحادیه صادرکنندگان فرش، اتاق تهران و اتاق ایران و نمایندگان وزارت امور اقتصادی و دارایی، گمرک، وزارت صنعت، معدن و تجارت توافق شد که لایحه‌ای برای اصلاح ماده ۱۱۹ قانون امور گمرکی و به منظور تصریح معافیت فرش دستباف (ماده معافیت ها) و ماده ۶۵ قانون امور گمرکی (لزوم ارائه اسناد صدور) و تصویب در مجلس و سپس یک تبصره به ماده ۱۲۱ آیین نامه اجرایی الحاق شود؛ لیکن این لایحه به دولت از سوی وزارت صنعت ارسال نشده است.^۱

بخش دوم: ورود موقت فرش: بیش از ۲ میلیون نفر در هنر صنعت فرش مشغول به فعالیت هستند که هر منطقه از ایران دارای فرش مخصوص و منحصر به فرد خود است. بسیاری از فرش‌هایی که در سال‌های گذشته به خارج از کشور صادر شده‌اند، فرش‌های دستباف دست دوم ایرانی می باشند که بعد از مدتی نیازمند مرمت و شست‌وشو هستند، ولی تاکنون مسیر بازگشت آنها به داخل کشور فراهم نشده است و با مشکل مواد مذکور در قانون امور گمرکی که در مقدمه تصریح گردید مواجه هستند. لذا فرش‌های ایرانی برای تعمیر و مرمت به کشورهای پاکستان، هند و ترکیه برده می‌شوند و در آنجا بعضاً توسط برخی از رفوگران ایرانی ساکن در آن کشورها رفو می‌شوند.

لازم به توضیح است طبق اظهارات نماینده گمرک در جلسه کارگروه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی جهت حل این مشکل در سال ۹۵، رییس مرکز ملی فرش ایران در نامه‌ای خطاب به رییس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران خواستار تسهیل در ورود موقت فرش دستباف از کشورهای مختلف شده بود که پیامد آن این بود که گمرک در نامه‌ای به وزیر صنعت، معدن و تجارت پیشنهاد داد این موضوع در شورای عالی صادرات مطرح و تصمیم گیری شود. در گام بعدی وزیر وقت وزارت صنعت این موضوع را از معاون اول رییس جمهور خواستار شد که منجر به تشکیل نشست کمیسیون اقتصاد دولت گردید و در یکصد و سی و پنجمین نشست کمیسیون تخصصی دولت با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت مبنی بر اینکه "ورود موقت فرش دستباف ایرانی برای انجام عملیات تعمیر، رفوگری، شست و شو، رنگبرداری و عرضه در نمایشگاه؛ مشمول ماده ۷۵ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی قرار

حکم مقرر در بند ش ماده ۱۱۹ قانون امور گمرکی است و به همین جهت اطلاق تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۲۱ آیین نامه مورد شکایت مغایر قانون و خارج از حدود اختیارات مقام مصوب وضع شده و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می شود .

۱ خلاصه دلایل معاون حقوقی و امور مجلس وزارت صنعت برای مخالفت با لایحه معاونت صنایع عمومی وزارت صنعت در خصوص لایحه اصلاح مواد قانونی ۶۵ و ۱۱۹ قانون امور گمرکی برای اعاده فرش های دستباف ورود قطعی:

- در پیشنهاد ارائه شده دلایل توجیهی و مستندات کافی برای ضرورت ارائه لایحه وجود ندارد. همچنین کشور با تورم قوانین مواجه است و می بایست ضرورت تصویب قانون جدید حتما وجود داشته باشد و موادی متناسب در جهت رفع مشکل و خلاء قانونی پیش بینی گردد.

- متن پیشنهادات ارائه شده مبهم می باشد واجد ایراد است، بدین شرح است که پیشنهاد افزودن یک بند به ماده ۱۱۹ قانون امور گمرکی مبنی بر اینکه اعاده فرش به صورت مطلق از مطلق از پرداخت حقوق ورودی معاف گردند مورد نظر بوده است که این امر واجد ایراد است زیرا برای مشکلات موردی نمی توان حکم مطلق پیشنهاد نمود.

- در بند ۲ پیشنهاد به لحاظ مستثنی شدن از الزام به ارائه اسناد صدور مربوطه و حسب مورد گواهینامه های قرنطینه ای و بهداشتی و ایمنی و بازپرداخت وجوه دریافتی و اعاده امتیازات استفاده شده و جوایز صادراتی بابت صدور کالا، پیشنهاد شده و مقرر شده تا حدود مقررات اعاده فرش به داخل کشور در آیین نامه اجرایی تدوین شود که این پیشنهاد مبهم است و چنانچه برای اعاده نیازی به الزام به ارائه اسناد صدور مربوطه و ... نباشد، چگونه می توان احراز نمود که فرش‌هایی که صادر شده اند، همان ها اعاده می شوند نه فرش های غیر ایرانی و...

<p>گیرد، موافقت شد، لیکن این مصوبه ابلاغ نشد. این ماده چنین اشعار می‌دارد که در موارد زیر به جای اخذ تضمین به اخذ تعهد کتبی اکتفا می‌شود:</p> <p>الف - ورود موقت لوازم و قطعات یدکی هواپیماها و کشتی های خارجی موضوع ماده (۷۳).</p> <p>ب - ظروف و تکیه گاه های دارای مصرف مکرر و نظایر آنها.</p> <p>پ - ورود موقت کالاهای وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و شرکت های دولتی با تعهد مسئولان مالی سازمان مربوط و در مورد نمایشگاه‌ها تعهد سفارتخانه ها و یا نمایندگی های سیاسی کشور مربوط با گواهی وزارت امور خارجه.</p> <p>براساس آن مصوبه برای حفظ اشتغال رفوگران فرش در کشور و آسان سازی ارائه اینگونه خدمات به تجار برون مرزی، ورود موقت فرش‌ها صرفاً با اخذ تعهد و بدون سپردن هرگونه وثیقه ممکن می‌گشت ولی مصوبه ابلاغ نشد.</p> <p>همچنین طبق گفته رییس مرکز ملی فرش در جلسه کارگروه تخصصی شورای گفت و گو در خصوص فرش های عبور موقت پیشنهاد این است که می‌توانند از طریق منطقه کیش وارد شوند و با شناسنامه دار کردن و کد شناسه ای که در پروژه شفاف سازی جریان کالا در وزارت صمت در جریان است، مشکلات مرتفع می‌گردد. تمام اقدامات در این خصوص انجام شده است و زیرساخت ها آماده شده است و با کمک بخش مالکیت معنوی قوه قضائیه هماهنگی صورت گرفته است که کسانی که می‌خواهند سند مالکیت برای فرش بگیرند تا مشکل تضامین آنان مرتفع شود.</p>	
<p>۱- اجرای ماده ۱۲۱ آیین نامه قانون امور گمرکی در ارتباط با برگشت فرش دستباف ایرانی به کشور به دلیل فقدان توجیه اقتصادی پرداخت ۸۰ درصد از ارزش آن، تقریباً غیرممکن است؛ زیرا بیش از ۷۵ درصد فرش های صادراتی ایران مستعمل هستند و امکان تشخیص هنگام برگشت برای ارزیابی گمرک میسر نیست عملاً این ماده در خصوص فرش دستباف قابلیت اجرایی ندارد و تنها از ورود فرش های ایرانی به کشور جلوگیری می‌کند.</p> <p>۲- عدم قابلیت اجرای ماده ۱۲۱ آیین نامه قانون امور گمرکی در مورد فرش دستباف سبب شده است که در این حوزه انباشت فرش‌ها در بازارهای قدیمی افتد و قیمت فرش ایران در آن بازارها بشکند.</p> <p>۳- مسیر بازگشت فرش‌های دستباف به داخل کشور به منظور تعمیر و مرمت مشخص نمی‌باشد و تاثیر منفی در اشتغال مرمت کاران و درآمد حاصل از مرمت قالی های ایرانی موجود در سراسر دنیا داشته است و سبب مهاجرت آنان به ترکیه و پاکستان شده است.</p> <p>۴- به سبب مشکلات در برگشت فرش به کشور، در امکان حضور صادرکنندگان در نمایشگاه‌ها محدودیت ایجاد شده است.</p>	<p>ایرادات و مشکلات مطروحه</p>
<p>موضوع در جلسه کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی در تاریخ ۱۴۰۱/۱۰/۰۳ و با حضور نمایندگانی از اتاق بازرگانی ایران، اتاق تعاون ایران، اتاق اصناف ایران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت میراث فرهنگی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، بانک مرکزی، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان برنامه و بودجه، سازمان تامین اجتماعی، مرکز ملی فرش، شوراهای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی آذربایجان شرقی، اصفهان و مازندران مطرح گردید.</p> <p>اهم نظرات مدعوین به شرح ذیل است:</p> <p>گوهری، نماینده اتاق تعاون: فرش یه اثر هنری است و باید به کشور دیگر برود تا بازاریابی شود و گاهی به فروش نمی‌رسد و برگشت می‌خورد. یک بخش دیگری هم به عنوان تعمیرات فرش وجود دارد، به طور مثال فرش کاشان باید برای تعمیرات دوباره به کاشان برگردد و رفو شود یا تعمیر شود. بلاخره فرش باید برگردد ولی گمرک در این خصوص اسناد ضمانتی سختی را درخواست می‌کند تا مطمئن شود که فرش مجدداً به آن کشور برمی‌گردد ولی تعاونی‌ها توان فراهم کردن این ضمانت نامه ها را ندارند باید این</p>	<p>جمع‌بندی جلسه کارشناسی</p>

فرایند تسهیل شود. ضمن آنکه فعالان در این حوزه با پیشنهاد عبور موقت از طریق کیش مخالف هستند زیرا فرش باید در همان جا که تولید شده رفو شود.

مرتضی آقا میری، نماینده کنفدراسیون صادرات ایران: بالای ۱۰۰ سال سابقه فرش ایرانی می باشد، بسیاری از این فرش‌ها صادرکننده مشخصی ندارند و ۷۰، ۸۰ سال پیش صادر شده اند و چند دست در کشورهای مختلف گشته اند، ما الان می‌توانیم فرش را برگردانیم و با انجام عملیات تعمیر، فرش را به کشورهای دیگر صادر کنیم ولی الان این موضوع قفل می باشد. در بعضی از بازارها با انباشت فرش مواجه هستیم. که این انباشت قیمت فرش را شکسته است که می‌توانیم بازارهای جدیدی را با آن بسازیم. مرمت کاران کشور در حال مهاجرت به ترکیه و پاکستان هستند چون شغلشان را در اینجا از دست داده اند. لازم به ذکر است که یکسری جلسات فرش در گمرک داشتیم و با کمک معاونت حقوقی ریاست جمهوری یک تبصره به ماده ۱۱۹ آیین نامه امور گمرکی الحاق شد؛ لیکن تبصره ۳ الحاقی به این آیین نامه نیز در دیوان عدالت اداری باطل شد. بعد مجدداً این موضوع مورد بررسی قرار گرفت و قرار شد تا پیشنهاد شود بند ش ماده ۱۱۹ و ماده ۶۵ قانون امور گمرکی اصلاح شود و سپس ماده ۱۲۱ آیین نامه نیز جهت معافیت فرش اصلاح گردد تا ایراد دیوان عدالت اداری نیز برطرف شود. لایحه‌ای در وزارت صمت تدوین شد تا این مشکلات مرتفع گردد که هنوز به دولت ارائه نشده است. فرش با دیگر حوزه‌ها فرق دارد و مزیت نسبی دارد و اگر اشتغال را از دست بدهد، هزینه برای دولت ایجاد خواهد شد.

فرحناز رافع، رییس مرکز ملی فرش: در این خصوص مکاتبات متعددی انجام شد لیکن به دلایل برداشت‌های شخصی و غیرحرفه‌ای موجب شد تا معافیت در این خصوص برای فرش ایجاد نگردد. در اینجا دو بحث وجود دارد: ۱- بحث فرش‌های مرجوعی است و ۲- بحث عبور موقت فرش می باشد. این دو مورد کاملاً مجزا از هم هستند. اگر این لایحه به مجلس برود حتماً مصوب خواهد شد زیرا ۱۲۰ نماینده درخواست این را داشتند که این اتفاق رقم بخورد. لازم به ذکر است زمانی که درخواست داده شد واحد حقوقی وزارت صمت مخالفت نمود و قانع نشد که در قالب لایحه پیش برود. در ارتباط با عبور موقت فرش پیشنهاد از وزارت صمت ارسال شده و اکنون در کمیسیون اقتصادی دولت هم مصوب شده است ولی علت آنکه در هیات دولت مطرح نمی‌شود مشخص نیست. البته این موضوع برای دولت قبلی است و ما مکاتبه را انجام داده ایم تا وزیر نیز با مکاتبه با دولت این موضوع رابه جریان بیندازد. در خصوص فرش‌های عبور موقت پیشنهاد این است که می‌توانند از طریق منطقه کیش وارد شوند و با شناسنامه دار کردن و کد شناسه‌ای که در پروژه شفاف سازی جریان کالا در وزارت صمت در جریان است، مشکلات مرتفع می‌گردد. تمام اقدامات در این خصوص انجام شده است و زیرساخت‌ها آماده شده است و با کمک بخش مالکیت معنوی قوه قضائیه هماهنگی صورت گرفته است که کسانی که می‌خواهند سند مالکیت برای فرش بگیرند تا مشکل تضامین آنان مرتفع شود.

شامانی، نماینده گمرک جمهوری اسلامی ایران: تنها راه تصویب لایحه و الحاق به قانون می باشد زیرا هیچ کس دنبال دریافت حقوق ورودی از فرش نیست. ما همچنان یک پرونده در اصفهان داریم و در این خصوص با دستگاه‌های نظارتی مشکل داریم.

در بحث عبور موقت معمولاً تضامینی به آن تعلق می‌گیرد و چون ارزش فرش خیلی بالا است و اگر بخواهیم یک برابر حقوق ورودی تضمین بگیریم، باز هم بالا می‌باشد. در سال ۹۵ پیشنهاد شد تا یک تبصره به ماده ۷۵ آیین نامه امور گمرکی اضافه شود زیرا ماده ۷۵ ورود موقت‌هایی است که تعهد به جای تضمین می‌باشد و همان موقع پیشنهاد از طرف وزارت صمت رفت و در کمیسیون‌های فرعی و اصلی نیز تصویب شد لیکن ابلاغ نشده است زیرا در کنار فرش کالاهای دیگری را نیز پیشنهاد داده بودند که

<p>آن‌ها رد شد لذا فرش را هم ابلاغ نکردند.</p> <p>سعید عصاچی، نماینده شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی اصفهان: این مشکل ناشی از اشتباه برداشت از کلمه عیناً در متن ماده ۱۱۹ آیین نامه قانون امور گمرکی می‌باش. فرش عیناً برمی‌گردد و کاری روی آن انجام نمی‌شود. فرش دستباف به صورت امانی و بازاریابی می‌باشد. نمی‌توان یک فرش فرستاد و بازاریابی انجام داد. یکسری هم برای خدمات پس از فروش است و باید بعد فروش یکسری از خدمات را برای تولیدات انجام داد ولی نمی‌توانیم آن فرش را برگردانیم. الان شاهد مهاجرت آسان و زیادی از رفوگران به ترکیه هستیم.</p> <p>رونقیان، نماینده شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی آذربایجان شرقی: در مورد فرش‌هایی که عیناً بر نمی‌گردد بایستی سازوکاری تعریف شود که آیا این فرش‌ها نو هستند یا کهنه هستند؟ فرش‌هایی هستند که قبلاً صادر شده‌اند یا الان صادر شده‌اند. در مورد این موضوعات باید شفاف سازی صورت گیرد. فرش چیزی نیست که توسط یک نفر صادر شده باشد، فرش از طریق افراد مختلف صادر می‌شود. در این خصوص باید مباحث مربوط به تفاوت قیمت ارز و مواد اولیه نیز بررسی شود.</p>	
<p>۱- ارسال لایحه توسط هیات دولت به مجلس شورای اسلامی به نحوی که</p> <ul style="list-style-type: none"> - یک تبصره به ماده ۱۱۹ قانون امور گمرکی اضافه شود و فرش از شمول بند (ش) این ماده مستثنی گردد. - یک تبصره به ماده ۶۵ قانون امور گمرکی افزوده شود و فرش برگشتی از ارائه اسناد صدور مستثنی گردد. <p>۲- پس از تصویب لایحه در مجلس، ماده ۱۲۱ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی توسط هیات دولت اصلاح گردد.</p> <p>۳- ماده ۷۵ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی اصلاح شود به نحوی که ورود موقت فرش دستباف ایرانی برای انجام عملیات تعمیر، رفوگری، شست و شو، رنگبرداری و عرضه در نمایشگاه مشمول این ماده شود تا ورود موقت فرش‌ها صرفاً با اخذ تعهد و بدون سپردن هرگونه وثیقه ممکن شود.</p>	<p>پیشنهاد دبیرخانه</p>
<p>- نامه شماره ۱۱۰/۰۱/۹۱۹۰ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۱۶ اتاق تعاون ایران</p>	<p>فهرست مستندات</p>